

quibus prodesse non potest; sed hoc sacrificium non potest prodesse damnatis, quia in inferno nulla est redemptio; neque bonum ullum, aut ulla misericordia eis potest impetrari. Neque August. quicquam favet oppositæ sententiae, nam potius illo cap. 110, sœpe docet, hoc sacrificium nihil posse prodesse damnatis: *Quod si contingat (inquit) offerri pro his, qui damnati sunt, quia damnati esse ignorantur, valebit ad consolationem vivorum, non ad adjumentum mortuorum.* Quando ergo inquit, quibusdam valere hoc sacrificium, ut tolerabilius sit damnatio, non loquitur de his, qui sunt in inferno, nec damnatio ibi sumitur pro damnatione æterna, sed ut idem sit, quod punitio, seu supplicium; et ita verificatur dictum Augustini in animabus purgatorii, quæ interdum per hoc sacrificium a purgatorio omnino liberantur, interdum vero minime, sed solum aliquam poenæ diminutionem consequuntur. In cap. autem 112, non affirmat August. esse probabilem sententiam asserentem, poenas damnatorum allevari posse, sed non esse aperte hæreticam, sicut est illa, quæ affirmat, posse finiri; de qua re legi potest idem Augustin., 12 de Civitat., cap. 24. Ad Innocent. III, respondet imprimis, ipsum proponere quidem distinctionem illam quadrimembrem, nihil tamen de ea affirmare, sed aliorum discretioni committere, ut, quid de illa sentendum sit, investigent. Deinde, etiam illa distinctione supposita, neque affirmat, neque ex ejus dictis colligi potest, per mediocriter malos, intelligendos esse aliquos damnatos; quomodo enim illi, qui in eo statu sunt, in quo Deum odio habent, nihilque boni, aut operari, aut sperare possunt, mediocriter mali existimari valent? Melius ergo accommodabitur illa divisio ad purgatorii animas, in quas, et propitiatio et expiatio cadere potest, et mediocriter boni dicentur, qui levem aliquem reatum poene habent, et in hac vita inique vixerunt, quibus sacrificium hoc ad expiationem valere dicitur, quia per illud facile possunt a purgatorio liberari; et contrario vero mediocriter mali sunt, qui in hac vita inique vixerunt, tandem vero a mortali culpa liberi, cum magno reatu poenæ et aliquibus venialibus culpis, decesserunt; quibus hoc sacrificium raro ad omnitudinem expiationem, frequentius vero ad propitiacionem, id est, poenarum mitigationem valere solet. Ad Scotum, et alios respondet, eas sententias imprimis falsas esse; deinde non bene applicare; nam, licet demus, posse

hoc sacrificium prodesse viatori in peccato mortali existenti ad remissionem alicujus temporalis poenæ, non inde fit, posse prodesse damnato ad eundem effectum, quia hic magis est incapax salutis, totiusque misericordiae; et similiter, quamvis daremus aliquam temporalem poenam damnati posse finiri per rigorosam solutionem et vindictam, non inde sequitur, posse etiam per sacrificium remitti, nam tempus viæ definitum est, ut in eo possit fieri talis commutatio poenæ seu applicatio poenarum Christi in remissionem poenæ ignis, quia Christus solum viatorum redemptor est, non damnatorum; et ideo talis commutatio, vel in via debet fieri, si sub via purgatorii etiam comprehendamus, vel, si rigorose de via loquamur, in ea saltem homo debet ita uniri Christo, ut capax sit talis commutationis seu applicationis passionis ejus.

5. *Sacrificium Eucharisticum, ut propitiatorium, beatis non prodest.* — *Ut laudis et gratiarum actionis, eorum intuitu offerri potest.* — Secundo loco dicendum est de beatis, de quibus aliquid certum est, aliquid vero dubium. Primo certum est hoc sacrificium, ut est propitiatorium, non posse pro beatis offerri; liberi enim sunt ab omni malo, tam culpæ, quam poenæ, cum plenissimam veniam et remissionem sint consecuti, imo incapaces facti sint omnis mali, et ideo nulla propitiatio in eis locum habet. Secundo est certum, posse aliquo modo hoc sacrificium, quatenus laudis est, et gratiarum actionis, offerri Deo pro Sanctis, id est, pro beneficiis in ipsis collatis, qui modus offerendi, ut supra dicebam, non tam proprio dicitur esse pro aliquo, quia revera non applicatur ei fructus sacrificii. Quicquid tamen de modo loquendi sit, de re ipsa constat, esse sanctam, Deoque et ipsis Sanctis gratam; optant enim Deo gratias agi, non tantum ab ipsis, sed etiam ab aliis pro ipsis; atque in hunc modum explicantur ab aliquibus nonnullæ Patrum locutiones, qualis est illa Cyrilli Hier., Catech. 5 mystag.: *Offerimus hoc sacrificium pro defunctis sanctis Patribus et Episcopis.* Sed fortasse haec verba possunt exponi, non de Sanctis beatis, nam de aliis paulo ante dixerat: *Cum hoc sacrificium offerimus, postea facimus mentionem etiam eorum, qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorum, et deprecationibus, suscipiat preces nostras;* et statim subit alia verba supra citata: *Deinde pro defunctis*

sanctis Patribus et Episcopis; denique pro omnibus oramus, qui inter nos vita functi sunt, maximum esse credentes animarum juvamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius et tremendi, quod in altari positum est, sacrificii; non ergo satis constat, an loquatur de Sanctis jam beatis. Et quamvis de illis possint verba intelligi, nam in prioribus verbis solum Apostolos et Martyres nominaverat, postea vero mentionem facit sanctorum Confessorum, tamen non est necesse, intelligi de gratiarum actione, sed de Sanctorum commemoratione, ut jam dicam. Cypr. enim, epist. 34, de quibusdam Martyribus ait: *Sacrificia pro eis semper, ut meministis, offerimus, quoties Martyrum passiones celebramus;* in epist. autem 37, quasi explicans, quomodo pro Martyribus sacrificium offeratur, dicit: *Dies eorum, quibus excedunt, annotate, ut commemorationes eorum inter memorias Martyrum celebrare possimus;* in quorum locorum collatione colligit Pamphil., ibi non dici, sacrificium offerri pro Sanctis propter gratiarum actionem, sed in eorum commemorationem, id est, ut per eos, eorumque recordationem, Deum deprecemur; quod significavit etiam Cypr. illis verbis citatis: *Ut illorum deprecationibus suscipiat preces nostras;* et similiter Augustin., 22 de Civit., cap. 10: *Martyribus, inquit, non templum sicut diis, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus;* et infra: *Sacrificium non Martyribus sed Deo immolamus, ad quod sacrificium, sicut homines Dei, qui mundum in ejus confessione vicerunt, suo loco et ordine nominantur, non tamen a sacerdote, qui sacrificat, invocantur (scilicet ut auctor salutis, et bonorum omnium, quem per sacrificium colimus); Deo quippe, et non Sanctis, sacrificat, quamvis in memoria sacrificet eorum;* et tract. 84 in Joan.: *Ad ipsam mensam (scilicet Eucharistie) non sic eos commemoramus, ut etiam pro eis oremus, sed magis, ut orent ipsi pro nobis;* et eodem modo Chrysost., hom. 21 in Acta: *Pro Martyribus offerre (inquit) nihil aliud est, quam in illa hora sacrificii vocari;* nam etiam pro Martyribus magnus honor est nominari Domino presente, dum mors illa perficitur, et horrendum sacrificium, et ineffabilia sacramenta. Atque in hunc etiam modum exercet hujusmodi pro martyribus et aliis Sanctis oblationem, idem Chrys. in liturgia. Et eodem modo hoc explicat Epiph., hæres. 75; ex Patribus ergo non satis colligatur ille modus offerendi sacrificium pro Sanctis in gratiarum actionem.

6. *Putida hæreticorum calumnia.* — Ex his tamen testimoniis licet colligere alium modum offerendi sacrificium pro Sanctis, scilicet, ut aliquis honor inde eis proveniat, juxta id, quod Ecclesia dicit in Missa: *Ut illis (id est, Sanctis) proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem.* Hinc autem sumunt hæretici occasionem carpendi Ecclesiam, quod genus quoddam idolatriæ committat, sacrificium Sanctis offerendo. Sed impudenter errant; novit enim Ecclesia, soli Deo esse sacrificium offerendum, ut Concil. Trident. tradidit, sess. 22, cap. 3; et prius Augustin., lib. 8 de Trin., cap. 27, et lib. 22, cap. 10. Oportet tamen distinguere substantiam sacrificii ab aliis orationibus, quæ cum illo conjunguntur; sacrificium ergo Deo tantum offeritur in cultum; potest tamen offerri ipsi in honorem Sanctorum, id est, ut Deus Sanctos faciat honorari, ut par est, in quo nihil contra rationem fit; sed postulatur a Deo quoddam honestum bonum, quod ex divino auxilio maxime pendet. At vero orationes, quæ adjunguntur sacrificio, et aliæ cæremoneæ, bene possunt directe offerri vel fieri in honorem Sanctorum, quia illa non sunt sacrificia, nec continent cultum latriæ; sed sunt orationes quædam, quæ vel Sanctis directe funduntur, ut pro nobis orent, vel Deo, ut Sanctos pro nobis orantes exaudiat; tamen, ut inde Sanctorum honor augeatur, talis oratio et commemoratione Sanctorum cum sacrificio conjungitur, ut Chrys. loco supra citato notavit, quod etiam confert, ut hujusmodi orationes majorem habeant impetrandi efficaciam.

7. Solum superest dubitandum, an possit hoc sacrificium pro Sanctis offerri, etiam ut impecratorium est. Et ratio difficultatis est, quia, licet Sancti non possint in gratia, et essentiali beatitudine augeri, possunt tamen denuo recipere aliquam beatitudinem accidentalem, ut novam revelationem vel gaudium, aut extrinsecam claritatem, gloriam seu honorem; ergo possumus a Deo petere, ut hæc bona Sancto alicui conferat vel augeat; ergo possumus pro eis hoc sacrificium, ut impecratorium est, offerre, ut nimis hæc bona eis a Deo impetreremus. Quod videtur confirmare usus Ecclesiae; sic enim in oblatione, quam in Missa facimus, oramus, ut Sanctis proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem; et in Collecta post communionem

interdum petimus, ut, sicut Sanc^t/is ad gloriam, ita nobis prosit ad veniam; et in quadam oratione Secretæ Missæ B. Leonis P. petimus, ut illum beata retributio comitemur; ac denique Chrys., hom. 33 in Matth., dicit, posse nos aliquid facere pro Sanctis, ad mercedis et retributionis adjectionem. In contrarium autem est, quia non videtur ad reverentiam Sanctorum pertinere, pro eis orare, sed potius eos orare, ut pro nobis orent, vel Deum, ut orationibus illorum nostras deprecationes suscipiat, ut Cyril. Hier. dixit, dicta Catech. 5. Unde Innoc. III, in dicto cap. Cum Mart., § ult., ait, Sanctos non indigere orationibus nostris, quia, cum sint perfecte beati, omnia illis ad vota succidunt; et ideo mutatum esse modum orandi in quadam oratione B. Leonis; prius enim dicebatur: *Annue nobis Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc prosit oblatio;* postea vero dictum esse: *Ut intercessione B. Leonis nobis hæc prosit oblatio.* Hoc autem confirmat, quia cum sacra Scriptura dicat auctoritas, quod injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre, idem est ratione consimili de aliis Sanctis sentiendum, quod tamen dictum non reperitur in Sacra Scriptura, sed sumitur ex Augustin., serm. 17 de Verb. Apost., et tract. 84 in Joan., ubi inter alia ait: *Non sic Sanctos commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescant, ut etiam pro eis oremus, sed magis, ut orent ipsi pro nobis.*

8. *Sacrificio hoc impetrari potest beatis honor aliquis ex viatorum actibus resultans.* — Qualiter etiam accidentalis gloria. — Respondet nihilominus, posse hoc sacrificium, ut impetratorium est, offerri Deo ad impenetrandum Sanctis gloriam et honorem; in quo, ut Innocent. citato loco notavit, non tam pro Sanctis quam pro nobis nostrisque proximis oramus, petimus enim ut magis ac magis a fidelibus glorificantur in terris; quod nostra est utilitas et commoditas, quamvis in Sanctorum gloriam redundet; sicut in oratione Dominica petimus: *Sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in cælo, et in terra;* et possumus sacrificium offerre ad hæc omnia impetranda; nec tamen propterea proprie dicemur orare, aut offerre sacrificium pro Deo, sed pro nobis, ut glorificemus Deum. Quod si sit sermo non de honore extrinseco Sanctorum, qui intrinsece est in nobis, sed de accidentalis gloria intrinseca ipsis Sanctis, quæ consistit in illuminationibus et gaudiis accidentibus, dicendum

est, directe nos nunquam petere Sanctis hanc gloriam accidentalem, sed vel indirecte, quatenus ex nostris actibus redundare potest; nam hæc vicissitudo gloriæ accidentalis semper creditur oriri ex his, quæ in Ecclesia militante fiunt, ideoque solum usque ad diem judicii esse duraturam; vel certe, si aliunde etiam oriri potest, habet in singulis beatis suam certam legem, stabilem et independentem ab orationibus nostris, et ideo ad nos non pertinet, pro eis orare, quantum ad augmentum hujus gloriæ; proprie igitur loquendo, hoc sacrificium non offertur pro Sanctis, nisi in quantum aliquo modo offertur pro nobis; ex quorum actibus honor aliquis, aut accidentalis gloria in Sanctos redundat; et hæc est resolutio Innocentii in dict. cap. Cum Marthæ. Juxta quam intelligendum etiam est, quod D. Thom. ait in 4, dist. 12, quæst. 2, art. 4, questiunc. 2, ad 2, hoc sacrificium offerri posse pro pueris baptizatis, qui ante usum rationis decedunt; cum enim certum sit, illos jam esse beatos, non potest magis pro illis, quam pro aliis Sanctis offerri. Unde quamvis D. Thom. dicat, illam oblationem fieri ad consolationem vivorum, et ad significandum eos infantes esse de congregatione justorum, ac vera membra Ecclesiæ, nihilominus necesse est, talem oblationem, quoad intentionem impetrandi, vel applicandi fructum sacrificii, debito modo fieri; et ideo, licet offeratur Deo, aut in gratiarum actionem pro tanto beneficio hujusmodi infantibus collato, aut simul, ut inde aliquis honor, vel gaudium in hujusmodi innocentes redundet, tamen quoad alios fructus non potest pro eis offerri, sed vel aliis applicandum est sacrificium, vel thesauro Ecclesiæ adjungetur fructus ejus.

9. *Pro animabus purgatorii utiliter offertur hoc sacrificium.* — Tertio loco dicendum est de animabus purgatorii, pro quibus certum est de fide, sacrificium posse offerri, etiam ut impetratorium est, quia illæ animæ adhuc sunt in poenis, quæ per oblationem hujus sacrificii remitti possunt. Ita definit Concil. Trident., sess. 22, cap. 2, et can. 3, et confirmat satis usus et traditio Ecclesiæ, et tradunt Doctores omnes in 3, dist. 45. Qualis vero eis sit hæc propitiatio, et an sit omnino infallibilis, et proprie ex opere operato, attingemus disputatione sequenti; nam ex professo disputatio hæc, quæ unam de suffragiis, et aliam de purgatorio supponit, pertinet ad materiam de satisfactione et de

clavibus, de quibus in sequente tomo dicendum est.

DISPUTATIO LXXIX.

DE EFFECTU ET VALORE HUJUS SACRIFICII.

Disput. 7 de sacrificio. — Explicata essentia, et causis Eucharistici sacrificii, superest, ut dicimus de effectibus ejus, et quia effectus ex virtute seu valore procedit, simul de valore dicemus. In qua re multa consideranda occurunt, scilicet, an hoc sacrificium aliquid operetur, quid illud sit, quomodo fiat, in qua perfectione et quantitate, in quibus subjectis, seu personis, et a quibus seu per quam oblationem, quæ fere omnia permiste tractabimus, quia ita sunt conjuncta, ut vix possint disputatione separari.

SECTIO I.

Utrum sacrificium Missæ habeat aliquem effectum ex opere operato.

1. *Prima opinio.* — Prima sententia esse potest, simpliciter ac proprie loquendo hoc sacrificium nullum habere effectum ex opere operato. Ita refert Petrus Soto, et tribuit hanc sentent. Cajet. et Scoto, et idem indicant Domin. Soto et Corduba. Sed revera falso imponitur hæc sententia Scoto et Cajet., quæ omnia postea videbimus. Potest autem hæc opinio fundari, quia omnis effectus ex opere operato pendet ex Christi promissione; non enim convenit operi vel signo externo ex natura sua; nulla autem promissio alicujus effectus gratiae legitur facta huic sacrificio, quatenus sacrificium est, diversa ab ea, quæ facta est huic mysterio, quatenus sacramentum est; mandationi enim et potui carnis et sanguinis Christi legimus vitæ promissionem factam; oblationi autem seu sacrificei nihil legimus promissum. Et confirmatur, nam fortasse propter hanc causam Concil. Trident., cum singulis sacramentis tribuerit proprios effectus ex opere operato, agens de hoc sacrificio, nullum ei effectum ex opere operato tribuit; ergo neque a nobis sine majori fundamento tribuendus est. Confirmatur secundo, quia effectus ex opere operato non pendet ex voluntate ministri; omnis autem effectus hujus oblationis pendet ex dignitate offerentis, magis quam ex dignitate rei oblatæ, ut D. Thom. supra dixit, quæst. 79, art. 5,

quia non potest esse accepta oblatio, nisi offerens dignus sit.

2. *Secunda opinio.* — Secunda sententia extreme contraria est, hoc sacrificium esse veluti universalem causam, quæ conferat seu concurreat ex opere operato ad omnes fructus et effectus gratiæ, quos Christus per passionem suam nobis meruit, et quacumque via aut ratione nobis applicatur. Ita significa D. Thom., Joan. 6, lect. 6, dicens: *Cum hæc sit sacramentum Dominicæ passionis, continet in se Christum passum, unde, quicquid est effectus Dominicæ passionis, est etiam effectus hujus sacramenti;* ubi late loquitur de sacramento, ut totum mysterium sub quacumque ratione signi sacri comprehendit; quod infra declarat, dicens: *Alia sacramenta habent singulares effectus, sed in immolatione hujus sacramenti effectus est universalis pro tota Ecclesia pro vivis et defunctis, quia continetur in ipso causa universalis omnium sacramentorum, qui est Christus;* et eamdem sententiam indicat Ruar., art. 16, § Manifesta est, dicens: *Ad omnia valet sacrificium altaris, ad quæ valuit victimæ crucis.* Fundamentum esse potest, quia hoc sacrificium æquale est sacrificio crucis, ut patet ex principali offerente, et ex re oblatæ; ergo tam est universale et efficax in causando, quam fuit illud in merendo et satisfaciendo. Ex qua ratione intulit ulterius (ut refertur) Catherin., in opusc. de Sacrificio Missæ, et super ad Hebr. 10, hoc sacrificium virtute operandi non nisi in sacrificio crucis, neque ab illo pendere, quia tam infinitum est, sicut illud. Unde, sicut illud ab hoc non pendet, neque in illo nititur, ita neque hoc in illo, æqualia enim sunt, sicut in perfectione, ita et in valore, et in virtute; sunt ergo tanquam duæ causæ universales, æque primæ in suo genere, quamvis ex voluntate Christi diversum usum habuerint; nam sacrificium crucis ordinatum tantum fuit quoad sufficientiam, hoc vero quoad efficaciam. Quod si objicias sequi, sacrificium Missæ ex opere operato dare effectum baptismi, pœnitentiae, et similes, respondet, immediate et per se, negando sequelam; mediate autem et per alia sacramenta, concedendo illam; est enim ejus virtus veluti universalis causæ, quæ per se ipsam non immediate operatur, sed cum causis proximis, quæ in præsentis sunt cætera sacramenta, ad hoc peculiariter instituta, ut universalis virtus hujus sacrificii ad speciales effectus applicetur.